

Pozytywny wpływ muzyki na rozwój dziecka

Musica – muzyka w języku łacińskim oznacza sztukę piękną przebiegającą w czasie, której materiałem są dźwięki i inne odgłosy (np. szmery) wydobywane przez głos ludzki oraz różnego rodzaju instrumenty muzyczne.¹

Autorzy współczesnych koncepcji pedagogicznych zgodnie podkreślają, że sztuka – a więc i muzyka – jest nie tylko wartością samą w sobie, ale także swoistym i bogatym instrumentem wychowawczym.²

Dziecko – jak pisze E. Souriaull „nosi w sobie muzykę spontaniczną, która chce się ujawnić. Jeżeli pomożemy rozwinąć muzykę, która jest w nim, uczynimy je nie tylko istotą lepszą i szlachetniejszą, lecz również bardziej szczęśliwą”. To jest właśnie główny cel jaki powinna spełniać szkoła, „dzisiejszy” nauczyciel. Proste utwory wykonywane przez dzieci, jeszcze bardziej te powstałe w ich wyobraźni, powodują silne przeżycia. Istnieją arcydzieła łatwe do wykonania, a niezwykle piękne mimo swej prostoty – więc możliwe do zagrania przez dzieci. Fakt ten zbliża i zachęca je do bezpośredniego i systematycznego uprawiania muzyki.

Najciekawsze i najbardziej znane formy powszechnego wychowania muzycznego to koncepcje E. Jacques-Dalcroze’a, C. Orffa i Z. Kodaly’a, które zawędrowały do różnych szkół w wielu krajach.

Muzyka (dynamika, tempo, rytm) kształtuje podzielność uwagi, pamięć, aktywną i twórczą wyobraźnię. Kontakt z muzyką kształtuje właściwości poznawcze: od najprostszych – spostrzeganie, przez klasyfikowanie aż do estetycznych ocen – wartościowanie.

Rozwijanie wrażliwości polega na odczuwaniu piękna, przeżywaniu muzyki, która kształtuje moralne postawy dzieci. Treści piosenek kształtują postawy patriotyczne, społeczne a wzruszenie wywołane muzyką czyni je bardziej podatne na jakiegokolwiek wpływy wychowawcze. Poprzez zespołowe muzykowanie dziecko uczy się odpowiedzialności za zbiorowe dzieło, uczy się dyscypliny.

Terapia poprzez muzykę służy dzieciom z opóźnionym rozwojem ruchowym, usuwa wady słuchowe, wzrokowe, także usuwa wady wymowy. Ma także działanie uspokajające, szczególnie u dzieci nadpobudliwych i znerwicowanych.

Duży wpływ na zdolności muzyczne mają zainteresowania muzyczne. Dobrze jest gdy

dziecko ma możliwość ukształtowania swoich zainteresowań muzycznych w domu poprzez tradycje rodzinne, obecność instrumentu muzycznego i oczywiście postawę rodziców wobec muzyki.

Psychologowie określają zainteresowania muzyczne jako dążenie do coraz to nowych informacji o przedmiocie, a zamiłowania jako skłonność do wykonywania pewnych czynności³. Zainteresowania dają satysfakcję myślenia, dociekania, analizowania poznawanych treści co prowadzi do pogłębienia zdobytej wiedzy. Rozwój zainteresowań i zdolności jest procesem wymagającym długotrwałego kształtowania. Najbardziej odpowiednim jest okres dziecięcy i młodzieńczy. Właśnie wtedy powinny być one przedmiotem celowych oddziaływań pedagogicznych, szczególnie na terenie szkoły.

Szkoła podstawowa jest w znacznym stopniu odpowiedzialna za wytworzenie nawyków, upodobań i zainteresowań kulturalnych młodzieży. Ukształtowanie zainteresowań muzycznych zależne jest w dużym stopniu od środowiska domowego. Aktywne zajmowanie się przez rodzinę muzyką tzn. gra na instrumentach, uczęszczanie na koncerty, sprawia że dzieci częściej korzystają ze skarbcza muzyki, gdyż chętnie przejmują wzorce zachowań innych członków swojej rodziny.

Powszechnie wiadomo, że polska młodzież głównie interesuje się muzyką swego pokolenia, słuchając ją przez radio i z nagrań fonograficznych. Natomiast jeżeli chodzi o muzykę poważną, klasyczną niestety nie cieszy się ona dzisiaj dużym zainteresowaniem.

Oficjalna strona życia szkoły uzupełniona jest zajęciami pozalekcyjnymi, które powinny być swobodnym terenem kół zainteresowań uczniów. Uczestnictwo w nich stwarza wiele okazji do współdziałania, uczy sumienności w pełnieniu obowiązków.

Także dla nauczyciela współdziałanie w wychowaniu pozalekcyjnym w różnych formach życia społeczności uczniowskiej staje się źródłem cennych doświadczeń, które doskonalą jego pracę, wzbogacają znajomość jego procesów wychowawczych i stwarzają podstawy do bardziej skutecznego działania. Udział w różnego typu konfrontacjach oraz inna działalność artystyczna świadczy o pracy nauczyciela wychowania muzycznego. Musi on być akompaniatorem, aranżerem, dyrygentem, nauczycielem gry na instrumentach, instrumentalistą.

Działalność artystyczna chóru to głównie udział w koncertach. Występy związane są zwykle z obchodami świąt, rocznic państwowych, ważniejszymi wydarzeniami politycznymi i

kulturalnymi, a także imprezami szkolnymi jak: rozpoczęcie i zakończenie roku, Pasowanie na Pierwszaka, Dzień Patrona. W przygotowaniu występów pomagają: samorząd szkolny, rodzice, nauczyciele, inni uczniowie. Rodzice zazwyczaj dbają o wygląd estetyczny zespołu, o instrumenty. Pomagają przy transporcie poza szkołę, szyją stroje.

Dzieci i młodzież szkolna nie należąca do chóru jest ważnym odbiorcą występów swoich kolegów. Zespół jest pozytywnie odbierany, nagradzany ciepłymi brawami. Uroczystości bez oprawy muzycznej są przyjmowane jako „martwe”, z odczuciem braku czegoś ważnego, do czego już się przyzwyczajono.

Występy pozaszkolne to także ważny etap w działalności artystycznej chóru. Kiedy zespół oswoi się już z występami, z publicznością na terenie swojej szkoły rozpoczyna koncerty poza nią. Jest to ważny element konfrontacji efektów pracy w innym niż własna szkoła środowisku, zarówno dla zespołu jak i prowadzącego. Stanowi to też pewną formę wyróżnienia za dotychczasową pracę, oraz mobilizuje do dalszych osiągnięć.

W różnorodnych rozważaniach dotyczących celów wychowania muzycznego wyróżnia się cele specyficzne, dotyczące przygotowania dzieci i młodzieży do pełnego korzystania z dorobku kultury muzycznej oraz do uczestnictwa w życiu muzycznym kraju. Druga grupa to cele niespecyficzne, czyli ogólnowychowawcze i terapeutyczne. Ogólnie rzecz biorąc, chodzi o doprowadzenie młodego pokolenia do jak najlepszego i jak najwartościowszego kontaktu ze światem muzyki, aby był to kontakt trwały i umiejętnie włączony do własnego życia, aby powszechną własnością mogło stać się wyznanie poety: „Cóż to za rozkosz błędzić przez pokoje z Panią Muzyką we dwoje”.⁴

Zespół muzyczny jest świetną szkołą właściwego współzycia międzyludzkiego. Członkowie to zazwyczaj grupa rówieśników, która rządzi się swoimi prawami, zawiera w sobie walory uspołeczniające. Młody człowiek uczy się tu działania dla innych, współpracy z grupą. By zespół dobrze funkcjonował, musi panować w nim dyscyplina- poprzez podporządkowanie się instruktorowi, ale również starszym kolegom. Uczy się jak być odpowiedzialnym za młodszych, jak dbać o sprzęt czy instrumenty, poczuwać współodpowiedzialność za jakość prób, solidną pracę. Bez tego grupa nie może istnieć. Praca ich jest działaniem zbiorowym, a nie indywidualnym. Poprzez wspólne sukcesy i niepowodzenia rodzi się solidarność, wyrabia się świadoma dyscyplina w każdym z nich.

Członkowie chóru nabierają zdolności organizacyjne, które mają dobry wpływ na późniejszą pracę zawodową i społeczną. Świetnie działają w samorządach szkolnych, dobrze spisują się na stanowiskach kierowniczych, które wymagają poczucia sprawiedliwości i uczciwości.

Zupełnie odrębnym rodzajem koncertowania poza szkołą są konkursy, festiwale, przeglądy. Każda jednak konfrontacja wymaga wysiłku ze strony nauczyciela oraz wychowanków. Osiągnięty sukces jest dowodem pracy, a nagrody i lokaty pozwalają na udział w dalszym etapie konkursu. Właśnie wspólne występy ogromnie scalają zespół, jednoczą go, dają okazję do wspólnego przeżywania radości i – co najważniejsze – mobilizują do dalszych działań. Udany występ utwierdza w przekonaniu, że to co robią ma jakiś sens, dodaje energii i siły by na nowo przeprowadzać długie i mozolne próby tylko po to, by znów dobrze wypaść. Na konkursach zespół może także przekonać się na jakim poziomie wykonuje swoje utwory, jak wypadł w porównaniu z innym – gdyż oceniani są przez fachowców z danej dziedziny. A nagrody dla zwycięzcy – najczęściej honorowe – dają ogromną satysfakcję i pobudzają do dalszej aktywności. Wiele przeżyć dostarczają wywiady oraz zdjęcia w prasie, czy też nagrania w radio lub telewizji. Są jakby świadectwem i wynikiem pracy włożonej w dany utwór.

Zatem praca z chórem wymaga dużego poświęcenia i czasu, aby mógł on zdobywać laury. Pomimo to jest on najchętniej preferowaną formą zajęć pozalekcyjnych, a najważniejsza funkcja chóru to wychowanie.

Bibliografia:

¹J.Habela. *Słownik muzyczny*. PWN Kraków 1972

²Gogol- Droźniakiewicz , *Działalność społeczno-wychowawcza nauczycieli...*

³Z. Konaszkiewicz, *Funkcje wychowawcze dziecięcych i młodzieżowych...*, COMUK W-wa 1987

⁴K.I. Gałczyński, *Wielkanoc J.S.Bacha*

W.Szewczuk , *Psychologia WSiP*, W-wa 1987

K.Lewandowska, *Rozwój zdolności muzycznych*

I.Wojnar, *Teoria wychowania estetycznego*. PWN W-wa 1976

mgr wychowania muzycznego

– Justyna Schröder